

איום הבינוי והתשתיות על עצי שקמים ופתרונות

מצגת ליום עיון עצי שקמה עבר, הווה ועתיד
אלי יזרעאלי מאי 2025

המעמד החוקי של עצי השקמה

- חוק ערכי טבע מוגנים (בגנים לאומיים ובשטחים פתוחים לא עירוניים)
- חוק הגנת האילנות בעיר ובמושב
- האם הגנת השקמה עולה בקנה אחד עם חשיבותו ככל העצים המוגנים?
- קו השקמים דרך הים העתיקה ממצרים - הדלתא של הנילוס, אל עריש, רפיח, עזה, אשקלון, אשדוד, תל אביב, וצפונה
- האם הגיעה העת לקדם מהלך סטטוטורי לעצי מורשת ונוספים?

עצי שקמה באשקלון

- באשקלון בין 800 ל- 1000 עצי שקמה
- העצים ממוקמים בשטחים פתוחים, גנים ציבוריים, איי ומעגלי תנועה, צירי תנועה, ומגרשים מיועדים לבניה ציבורית ופרטית
- העצים בעיר בגילאי 80 ומעלה ורובם עצי בר
- למרות נוכחותו בנוף, אצל חלק מהאוכלוסייה יש יחסי אהבה /שנאה בגלל הפגות הדביקות ומכאן החשיבות של תחזוקת העץ
- תחזוקת העצים על ידי עיריית אשקלון
 - גיזום
 - הורדת פגות (פירות)
 - ניקיון
 - טיפולים מיוחדים- הזרקות, כיסוי ברשתות, שיקום עצים וותיקים בעבודות אורתופדיה, וכירורגיה ועמודי תמיכה
 - בדרך כלל העץ עמיד למחלות ומזיקים

העתקת עצי שקמה באשקלון

- במהלך 40 השנים האחרונות, הועתקו כ 300 עצים בנסיבות פיתוח ובינוי
- אחוז הקליטה, 60-70 אחוז
- רוב ההעתקות היו העתקות מהירות ומעט מהם בהכנה מוקדמת של עד 3 חודשים
- עונות ההעתקה הן העונות החמות
- העתקה בעונת החורף בבית חולים ברזילי הצליחה למרות עונת ההעתקה החריגה
- כאשר בונים ומפתחים שכונה יש להכין מפרטי העתקה של בהכנה ממושכת של מספר חודשים להצלחת ההעתקה
- יש לעמוד בפני הלחצים של החברות המפתחות ולוודא העתקה איכותית גם במגרשים פרטיים
- באשקלון לא בוצע העתקות ברפסודה המומלצות (אולי בגלל מחיר או קרקע חולית)

מפרט להעתקת שקמים- דגשים מרכזיים

- בתחילת שנות ה 2000 לאור פיתוח מואץ של אשקלון ומתוך מגמה להתמקצע בהעתקת שקמים, הוכן מפרט מיוחד בהשתתפות משרד החקלאות, רשות הטבע והגנים, קק"ל, מנהל מחקר החקלאי, מ.ע.צ ועיריית אשקלון

• דגשי המפרט:

- משך ההכנה – העתקות ממושכות והעתקות ביניים
- מועדי ההעתקה
- הכנת שטח המקורי והחדש
- הטיפול בגוש השורשים
- ניתוק הגוש, הנפה, הובלה, ונטיעה מחדש.
- חיטוי, טיפול בפצעים, והלבנת גזע
- תחזוקה ארוכת טווח
- מפרט זה דורש שדרוג בהתאם לסטנדרטים אחרונים, מפרט בין משרדי פרק 41
- למקרים מיוחדים דרוש מפרט ייעודי

שינויים רצויים

- חיזוק מעמדו של עץ השקמה בתקנות והנהלים
- הפצת התוכנית הסטטוטורית של קו השקמים ההיסטורי בשיתוף הרשויות הרלוונטיות
- התייחסות מיוחדת לאחזקת עצים עתיקים ו- ותיקים, למידה ויישום על פי הנהוג באירופה
- שיפור מעמד החוקי של עצי מורשת בחקיקה או בנהלים
- העתקת עצים באמצעות רפסודה לשיפור סיכויי הקליטה במינימום שינויים פיזיולוגיים בבריאותו של העץ
- חובת החזקת העצים המועתקים על ידי המעתיקים בליווי ארגונומי ודיווח לפקיד היערות
- רשימת קבלנים מאושרים להעתקת עצים ולליווי ארגונומי
- מציאת פתרונות אקולוגיים וכימיים לבעיית עסיסיות ודביקות הפגות באזורים אורבניים
- הורדת פגות (פירות) במצ'טות ולא בגיזומים מכניים

התקדמות משנות ה 80 להיום

- מפרט מקצועי
- שימוש בכלים מכניים הנדסיים (באגר, שופל, מנופים בעלי כושר הנפה גבוה)
- העתקות בשיטת רפסודה
- שימוש במכשור אבחוני מתקדם לבדיקת התכנות ההעתקה כמו טומוגרף, פולי, רזיסטוגרף
- התאמות אקלים וקרקע
- שיטות השקיה (מתזים בזמן הקליטה)

תודות:

לאנשי קרן הקיימת

עיריית אשקלון

למרצים וקהל המשתתפים